

Rafał Czyżycki

Uniwersytet Szczeciński
Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług
e-mail: rafal.czyzycki@wzuiu.pl

Wpływ funduszy europejskich na rozwój społeczno-gospodarczy województw w Polsce

Kody JEL: C38, O18, R11

Słowa kluczowe: fundusze strukturalne, Unia Europejska, rozwój regionalny, efektywność

Streszczenie. W artykule zaprezentowano wyniki badań stopnia zależności pomiędzy wartością realizowanych w poszczególnych województwach projektów współfinansowanych ze środków pomocowych UE w ramach perspektywy finansowej 2007–2013 a rozwojem społeczno-gospodarczym tych województw. Dokonano oceny znaczenia obszaru umiejscowienia tego typu inwestycji dla rozwoju poszczególnych regionów. Rozwój społeczno-gospodarczy został zbadany zarówno w ujęciu ogólnym, jak i w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym.

Wprowadzenie

Równoległe do postępującej integracji europejskiej zwiększa się poziom pomocy regionalnej UE. Zdecydowana większość funduszy rozwojowych przeznaczana jest na wsparcie regionów należących do tzw. celu 1, czyli regionów charakteryzujących się poziomem PKB *per capita* poniżej 75% średniej unijnej. Jeśli więc wszystkie regiony danego kraju mają niskie PKB, wówczas cały kraj może liczyć na wsparcie finansowe (tak jest w przypadku Polski). Są jednak takie kraje, w których tylko niektóre regiony są objęte pomocą unijną (np. część wschodnia Niemiec) (Szuszman, 2010, s. 18). Rozszerzenie Unii Europejskiej w 2004 roku o 10 nowych krajów spowodowało istotny wzrost dysproporcji pomiędzy jej poszczególnymi regionami. Różnica w poziomie PKB na jednego

mieszkańca między 10% ludności zamieszkującej najzamożniejsze regiony i takim samym odsetkiem ludności zamieszkującej najgorzej prosperujące obszary podwoił się w porównaniu do sytuacji, gdy UE tworzyło 15 krajów członkowskich (Jankowska, 2005, s. 15). Podstawową misją polityki rozwoju regionalnego Unii Europejskiej jest wzrost poziomu spójności wewnętrznej w ramach całej organizacji. Zbyt duże zróżnicowania regionalne są bowiem niekorzystne nie tylko dla obszarów biednych, ale także dla obszarów bogatych, nie wspominając o interesach całej organizacji. Z tego względu dążeniem UE jest osiągnięcie tzw. spójności (kohezji), rozumianej w ujęciu ekonomicznym, społecznym i przestrzennym (terytorialnym). Spójność ekonomiczna oceniana jest za pomocą produktu krajowego brutto na mieszkańca, weryfikowanego parytetem siły nabywczej. Spójność społeczna charakteryzowana jest zróżnicowaniami stopy bezrobocia. Spójność przestrzenna (terytorialna) oceniana jest najczęściej miernikiem ilości konsumentów osiągniętych w danym czasie (Szlachta, 2000, s. 2).

Polska jeszcze przed przystąpieniem do Unii Europejskiej otrzymywała pomoc finansową z funduszy przedakcesyjnych, których zadaniem było zredukowanie różnic gospodarczych oraz wsparcie gospodarcze poszczególnych regionów. W ramach programu PHARE (*Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies*) w latach 1990–2003 Polska otrzymała środki finansowe w wysokości około 2 mld euro, z programu ISPA (*Instrument for Structural Policies for Pre-Accession*) – ponad 1 mld euro, a SAPARD (*Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development*) – 700 mln euro¹. Po wejściu do Unii Europejskiej Polska stała się głównym beneficjentem pomocy finansowej skierowanej do członków Unii, które obecnie realizowane są w ramach trzech programów pomocowych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności (zamiast którego do 2006 r. funkcjonowały: Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej oraz Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa). W latach 2004–2016 z tytułu członkostwa w UE Polska otrzymała pomoc w wysokości prawie 90 mld euro netto. Szczegółowe informacje dotyczące dynamiki pomocy finansowej w pomawianym okresie zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1. Zestawienie transferów finansowych środków unijnych od początku członkostwa Polski w UE (euro)

Lata	Transfery z UE	Składka członkowska	Zwrot środków do budżetu UE	Saldo
1	2	3	4	5
2004*	2 477 631 234	1 318 979 881	0	1 158 651 353
2005	4 018 054 781	2 379 384 673	22 969 276	1 615 700 832
2006	5 268 849 148	2 552 450 098	4 046 130	2 712 352 920
2007	7 406 225 595	2 779 298 358	45 064 096	4 581 863 141

¹ Projekty zaakceptowane w latach 2000–2003 do realizacji ISPA; 10 lat Polski w Unii Europejskiej z perspektywy Ministerstwa Finansów.

1	2	3	4	5
2008	7 396 372 407	3 402 108 330	7 826 157	3 986 437 920
2009	9 258 440 695	3 233 746 572	12 787 124	6 011 906 999
2010	11 229 303 573	3 489 951 756	1 758 255	7 737 593 562
2011	14 270 627 754	3 733 869 437	44 441 271	10 492 317 046
2012	15 439 981 570	3 568 719 480	1 634 227	11 869 627 863
2013	15 635 657 282	4 439 022 479	1 489 218	11 195 145 585
2014	17 124 602 643	4 153 101 502	1 237 753	12 970 263 388
2015	13 054 185 157	4 262 068 238	7 727 673	8 784 389 246
2016	9 976 431 291	4 493 369 548	1 389 807	5 481 671 936
Razem	132 556 363 130	43 806 070 352	152 370 987	88 597 921 791

* W okresie od maja do grudnia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/unia-europejska/transfery-finansowe-polska-ue> (5.05.2017).

Głównym celem artykułu jest ocena efektywności wykorzystania europejskich funduszy pomocowych jako determinanty rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych województw w Polsce oraz wskazanie tych obszarów inwestycji, które mają istotne znaczenie w takim rozwoju.

1. Uwagi metodyczne

Badając poziom rozwój społeczno-gospodarczego określonych regionów, należy mieć na uwadze, że jest on pewną wielowymiarową charakterystyką, której sposób mierzenia pozostaje niejednoznaczny. Końcowe wyniki prowadzonych badań w głównej mierze uzależnione są nie tylko od ostatecznie przyjętej listy zmiennych diagnostycznych, ale również (jeżeli nie przede wszystkim) od wyboru miary odległości i metody grupowania (przy grupowaniu) oraz formuły agregacji (przy porządkowaniu liniowym). W związku z istnieniem wielu formuł normalizacji zmiennych, sposobów określania wag, metod uśredniania wartości znormalizowanych, sposobów ustalania współrzędnych obiektu odniesienia i formuł obliczania odległości, w literaturze naukowej opisano szereg różnych miar agregatowych (wykorzystywanych w praktyce przy m.in. sporządzaniu różnego typu rankingów). Należy zatem pamiętać, że różne formuły agregacji mogą dawać różne końcowe wyniki, nawet w odniesieniu do kryterium ogólnego reprezentowanego przez tę samą listę zmiennych diagnostycznych (Czyżycki, 2012, s. 15–23). Ostateczna lista zmiennych uwzględnionych w badaniu ma jednak kluczowe znaczenie, a więc powinna być przedyskutowana w gronie ekspertów i uznana za najlepiej reprezentującą analizowane zagadnienie. Szerokiego przeglądu literatury w tym zakresie dokonał Klóska (2015, s. 99–108). Na podstawie pogłębionych badań zaproponował 18 wskaźników, za pomocą których można badać rozwój regionalny w trzech wymiarach. Wskaźnikami takimi są:

- a) w wymiarze społecznym: liczba zgonów niemowląt na tysiąc urodzeń żywych (X_1), wskaźnik zagrożenia ubóstwem realnym (X_2 – %), liczba studentów szkół

wyższych na 10 tys. ludności (X_3), stopa bezrobocia rejestrowanego ($X_4 - \%$), liczba ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych na 100 tys. mieszkańców (X_5) oraz zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem (hm^3) na 10 tys. ludności (X_6);

b) w wymiarze gospodarczym: PBK (ceny bieżące) na jednego mieszkańca (X_7), udział nakładów finansowych podmiotów gospodarczych w nakładach na działalność B+R ogółem ($X_8 - \%$), liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym na 10 tys. ludności (X_9), pracujący na tysiąc ludności (X_{10}) oraz nakłady inwestycyjne ogółem (ceny bieżące) na jednego mieszkańca w zł (X_{11});

c) w wymiarze środowiskowym: odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków ($X_{12} - \%$), lesistość ($X_{13} - \%$), recykling odpadów opakowaniowych ($X_{14} - \%$), udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem ($X_{15} - \%$), udział odpadów (z wyłączeniem komunalnych) poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku ($X_{16} - \%$), udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem ($X_{17} - \%$) oraz zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB ($X_{18} - \text{GWh}$).

W celu określenia potencjalnego wpływu środków pomocowych na rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych regionów, przedmiotem analizy będzie wielkość i struktura zrealizowanych na terenie poszczególnych województw projektów finansowanych (z wyłączeniem projektów realizowanych na terenie więcej niż jednego województwa) w ramach perspektywy budżetowej 2007–2013. W tym celu poziom rozwoju społeczno-gospodarczego zostanie zmierzony dwukrotnie: uwzględniając poziom ww. wskaźników ekonomicznych w 2005 roku oraz w 2014 roku. Ze względu na niejednorodny charakter zmiennych, dokonano ich ujednoczenia poprzez przekształcenie destymulant ($X_1, X_3, X_4, X_5, X_6, X_{15}, X_{18}$) w stymulanty na podstawie formuły:

$$x_{ij}^* = \frac{1}{x_{ij}},$$

następnie doprowadzono do porównywalności, wykorzystując w tym zakresie przekształcenie ilorazowe o postaci:

$$x_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{S(x_{ij})}.$$

Na podstawie tak przekształconych danych, poziom rozwoju społeczno-gospodarczego zostanie zmierzony jako odległość od obiektu wzorcowego z_0 , którym zarówno dla roku 2005, jak i 2014 będzie górny biegun rozwoju dla roku 2014 (hipotetyczne województwo, charakteryzujące się najlepszymi wartościami poszczególnych wskaźników w 2014 roku, czyli roku następującym po zakończeniu perspektywy budżetowej

2007–2013). Odległość poszczególnych województw od omawianego wzorca d_{ik} zostanie zmierzona na podstawie odległości euklidesowej, zdefiniowanej jako:

$$d_{ik} = \left[\sum_{j=1}^s (z_{ij} - z_{oj})^2 \right]^{(1/2)}.$$

Dane dotyczące wartości wskaźników opisujących rozwój poszczególnych województw pozyskano z systemu STRATEG (<http://strateg.stat.gov.pl>), natomiast informacje o wielkości i strukturze zrealizowanych projektów inwestycyjnych w poszczególnych województwach w ramach funduszy europejskich na lata 2007–2013, na podstawie danych dostępnych na stronie <http://www.mapadotacji.gov.pl/projekty>.

2. Wyniki badań

W ramach perspektywy finansowej 2007–2013 zostało zrealizowanych w Polsce 113 815 projektów współfinansowanych przez UE o łącznej wartości 535,699 mld zł, w tym w ramach unijnych dotacji uzyskano wsparcie w wysokości 302,937 mld zł. Uwzględniając tylko projekty zrealizowane w całości w ramach jednego województwa, liderami pod względem liczby oraz wartości zrealizowanych projektów okazały się województwa mazowieckie (10 793 projekty o łącznej wartości 52,84 mld zł oraz wartości dofinansowania przez UE w wysokości 29 057 mln zł) oraz śląskie (odpowiednio 9818 projektów o wartości 31 398 mln zł i dofinansowaniu 16,351 mld zł). Najgorzej pod tym względem wypadło województwo lubuskie, które zrealizowało 2444 projekty o wartości 8,082 mld zł i finansowym udziale UE w wysokości 4,063 mld zł (por. tab. 2).

Tabela 2. Łączna liczba i wartość projektów realizowanych w poszczególnych województwach i współfinansowanych przez UE w ramach perspektywy finansowej 2007–2013

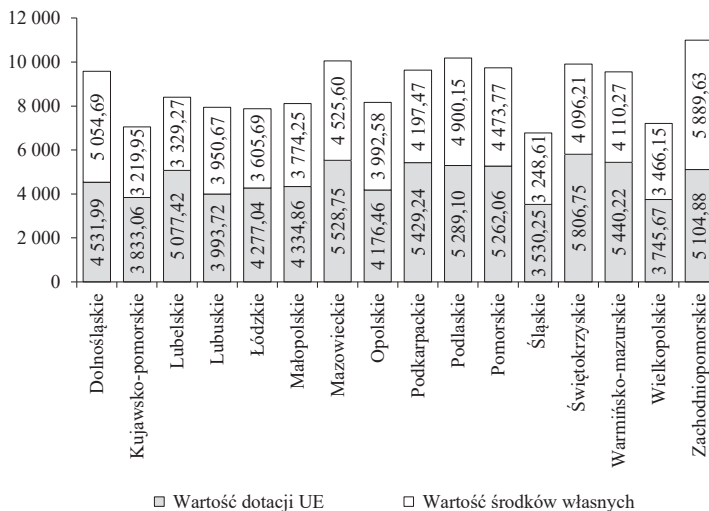
Województwo	Łączna wartość projektów* (mln zł)	Wartość dofinansowania przez UE* (mln zł)	Liczba projektów*
1	2	3	4
Dolnośląskie	27 795,11	13 139,81	5 612
Kujawsko-pomorskie	14 705,32	7 991,82	4 696
Lubelskie	18 209,34	10 997,97	6 234
Lubuskie	8 081,66	4062,73	2 444
Łódzkie	20 003,67	10 853,66	5 580
Małopolskie	26 953,05	14 408,20	6 614
Mazowieckie	52 841,93	29 057,06	10 793
Opolskie	4 264,36	8 340,97	2 525
Podkarpackie	20 378,34	11 492,91	5 238
Podlaskie	12 189,97	6 327,65	3 044
Pomorskie	21 990,05	11 885,28	4 344

1	2	3	4
Śląskie	31 397,80	16 351,16	9 818
Świętokrzyskie	12 625,37	7 403,08	3 482
Warmińsko-mazurskie	13 765,12	7 840,98	4 035
Wielkopolskie	24 757,28	12 858,43	6 685
Zachodniopomorskie	18 799,89	8 729,01	3 139
Razem	328 758,28	181 740,70	84 283

*Tylko projekty zrealizowane w całości na terenie danego województwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.mapadotacji.gov.pl/projekty> (17.05.2017).

Uwzględniając jednak wartość realizowanych projektów w przeliczeniu na jednego mieszkańca, liderem pod tym względem okazuje się jednak województwo zachodniopomorskie z kwotą 10 995 zł, następnie województwo świętokrzyskie (9903 zł) oraz pomorskie (9736 zł), najsłabsze natomiast z kwotą wynoszącą 6779 zł na mieszkańca okazało się województwo śląskie (por. rys. 1).

Rysunek 1. Wartość projektów realizowanych w poszczególnych województwach i współfinansowanych przez UE w ramach perspektywy finansowej 2007–2013 w przeliczeniu na jednego mieszkańca

Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie <http://www.mapadotacji.gov.pl/projekty> oraz <http://strateg.stat.gov.pl>.

Analizując wpływ inwestowanych środków pomocowych UE na rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych województw na podstawie wcześniej wskazanych wskaźników, należy stwierdzić, że o ile zasadniczo jest on pozytywny (odległości poszczególnych

województw od obiektu wzorcowego w analizowanym okresie uległy w zdecydowanej większości zmniejszeniu), to jednak należy zwrócić uwagę na trzy aspekty: 1) występują województwa, w których pomimo realizacji wielu projektów współfinansowanych przez UE ogólna odległość od obiektu wzorcowego na przestrzeni analizowanego okresu uległa zwiększeniu (kujawsko-pomorskie, lubuskie, łódzkie, świętokrzyskie); 2) zrealizowanie projektów nie zawsze ma jednoznaczny wpływ na rozwój danego regionu – o ile w ramach jednego wymiaru można zauważyć pozytywne zmiany (zmniejszenie odległości od wzorca), o tyle w innym wymiarze nastąpił wzrost odległości od wzorca (np. kujawsko-pomorskie w zakresie wymiaru społecznego i gospodarczego, lubelskie w wymiarach gospodarczym i środowiskowym, czy opolskie w wymiarze społecznym i środowiskowym); 3) nie zaobserwowano żadnej zależności między poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego w 2005 roku (bazowym), wartością zrealizowanych projektów a zmianą poziomu rozwoju w 2014 roku. Szczegółowe informacje o zmianach rozwoju społeczno-gospodarczego (mierzonych odległościami od wzorca) poszczególnych województw ogółem i w poszczególnych wymiarach prezentuje tabela 3.

Tabela 3. Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych województw w roku 2005 i 2014 ogółem oraz w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym

Województwo	dij		dij(1)		dij(2)		dij(3)	
	2005	2014	2005	2014	2005	2014	2005	2014
Dolnośląskie	10,488	9,198	5,584	4,571	4,904	4,038	7,400	6,885
Kujawsko-pomorskie	11,210	11,370	6,679	6,337	6,080	6,278	6,640	7,051
Lubelskie	12,628	12,192	6,414	5,801	7,936	7,497	7,440	7,667
Lubuskie	9,998	10,363	6,125	5,779	6,132	6,807	4,985	5,259
Łódzkie	11,074	11,509	5,138	5,638	5,738	5,560	7,957	8,353
Małopolskie	10,731	9,282	4,128	3,472	6,260	5,328	7,676	6,760
Mazowieckie	10,102	8,450	5,182	5,054	3,256	1,546	8,036	6,594
Opolskie	11,906	11,646	4,998	6,136	7,659	7,188	7,623	6,805
Podkarpackie	12,022	10,304	7,081	6,277	7,366	6,388	6,335	5,095
Podlaskie	11,154	10,569	5,518	6,671	7,146	7,151	6,550	4,008
Pomorskie	9,667	8,018	5,427	3,712	5,333	4,915	5,962	5,132
Śląskie	10,746	9,740	5,136	4,218	5,672	5,321	7,545	6,983
Świętokrzyskie	12,416	13,203	7,113	7,215	6,841	7,814	7,533	7,824
Warmińsko-mazurskie	11,788	12,179	7,457	7,591	7,773	7,839	4,788	5,410
Wielkopolskie	10,668	10,030	5,762	5,308	4,638	4,588	7,687	7,167
Zachodniopomorskie	11,765	11,135	7,068	6,978	6,862	6,435	6,432	5,822

Objaśnienie: dij – odległość ogólna; dij(1) – odległość w wymiarze społecznym; dij(2) – odległość w wymiarze gospodarczym; dij(3) – odległość w wymiarze środowiskowym.

Źródło: obliczenia i opracowanie własne.

Również niejednoznaczne informacje można uzyskać, analizując zależności między obszarem, którego projekty wsparte pomocą finansową UE dotyczyły, a zmianą w poziomie

rozwoju społeczno-gospodarczego województwa, w którym takie projekty realizowano. Przy uwzględnieniu ogólnego kryterium rozwoju, wystąpiły istotne zależności tylko od wartości realizowanych projektów w zakresie pracy i integracji społecznej oraz rozwoju firm, a także wartości uzyskanych dotacji z UE w zakresie pracy i integracji społecznej. Jednak uzyskane wyniki wskazują, że wpływ ten był odwrotny od oczekiwanego, tzn. wraz ze wzrostem wartości realizowanych projektów lub uzyskanych dotacji następował wzrost odległości od wzorca (czyli następował regres w rozwoju województwa). Podobna zależność wystąpiła pomiędzy poziomem rozwoju województwa wymiarze społecznym a łączną wartością realizowanych projektów w obszarze turystyki oraz w wymiarze środowiskowym a wartością projektów i uzyskanymi dotacjami na takie projekty w obszarze rewitalizacji. Natomiast w przypadku analizowania poziomu rozwoju poszczególnych województw w wymiarze gospodarczym, można zauważyć znaczny, istotny statystycznie wpływ zarówno łącznej wartości realizowanych projektów, jak i uzyskanych środków unijnych wspomagających takie projekty w obszarze administracji oraz badaniach, rozwoju i innowacjach. Szczegółowe informacje o kształtowaniu się wartości współczynników korelacji liniowej Pearsona badających zależności między zmianą odległości od wzorca a wartością realizowanych projektów wspartych finansowaniem ze środków pomocowych UE prezentuje tabela 4.

Tabela 4. Wartości współczynników korelacji liniowej Pearsona mierzących zależność między zmianą odległości od wzorca w analizowanym okresie a łączną wielkością zrealizowanych projektów w poszczególnych obszarach (oznaczone współczynniki korelacji są istotne z $p < 0,05$)

Wyszczególnienie	dij	dij(1)	dij(2)	dij(3)
1	2	3	4	5
Administracja (WP)	-0,2953	0,1888	-0,5378	-0,3617
Administracja (D)	-0,2927	0,2003	-0,5325	-0,3697
Badania, rozwój, innowacje (WP)	-0,4615	-0,0461	-0,5012	-0,3954
Badania, rozwój, innowacje (D)	-0,4280	0,0207	-0,5779	-0,3586
Bezpieczeństwo (WP)	-0,2327	0,0546	-0,2672	-0,1647
Bezpieczeństwo (D)	-0,2192	0,0738	-0,2595	-0,1613
Energetyka (WP)	-0,0946	-0,1203	-0,0664	0,0002
Energetyka (D)	-0,0228	-0,0979	-0,0302	0,0891
Kultura i sztuka (WP)	-0,3194	-0,1807	-0,2988	-0,2276
Kultura i sztuka (D)	-0,4155	-0,1642	-0,4088	-0,3298
Nauka i edukacja (WP)	-0,1210	-0,0863	-0,0584	-0,1752
Nauka i edukacja (D)	-0,0378	0,0033	0,0311	-0,1831
Ochrona środowiska (WP)	0,0881	0,0806	0,1319	-0,0068
Ochrona środowiska (D)	0,1008	-0,0250	0,2479	0,0020
Ochrona zdrowia (WP)	0,3331	0,2401	0,3204	0,0707
Ochrona zdrowia (D)	0,3050	0,1894	0,1908	0,1607
Praca i integracja społeczna (WP)	0,5132	0,1638	0,3772	0,4688

1	2	3	4	5
Praca i integracja społeczna (D)	0,5193	0,1679	0,3895	0,4662
Rewitalizacja (WP)	0,4858	-0,2456	0,4671	0,7809
Rewitalizacja (D)	0,3601	-0,3193	0,4102	0,6783
Rozwój firm (WP)	0,5093	0,3122	0,4149	0,3018
Rozwój firm (D)	0,4827	0,3355	0,3869	0,2744
Telekomunikacja i e-usługi (WP)	0,1460	0,3030	0,0715	-0,0910
Telekomunikacja i e-usługi (D)	0,1841	0,3277	0,1221	-0,0864
Transport (WP)	-0,3326	-0,0334	-0,2615	-0,4666
Transport (D)	-0,2418	-0,0659	-0,1939	-0,3060
Turystyka (WP)	0,2609	0,5758	0,1660	-0,1628
Turystyka (D)	0,3126	0,4808	0,2186	-0,0135
Współpraca międzynarodowa (WP)	-0,0013	0,2799	0,1382	-0,4321
Współpraca międzynarodowa (D)	0,0074	0,2899	0,1423	-0,4301

Objaśnienie: WP – wartość projektów; D – wartość dotacji ze środków UE.

Źródło: obliczenia i opracowanie własne.

Analizując wartości w tabeli 4, należy mieć na uwadze, że istotność współczynnika korelacji liniowej Pearsona jest badana na podstawie 16 obserwacji (województw) i na poziomie istotności 0,05. Współczynnik ten jest statystycznie istotny dopiero wówczas, kiedy jego wartość ukształtuje się na poziomie co najmniej 0,4973. Przy obniżeniu poziomu istotności do 0,1, statystycznie istotna wartość współczynnika kształtuje się już na poziomie 0,4259.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych badań, ocena wpływu funduszy pomocowych UE przekazywanych poszczególnym regionom w formie współfinansowania realizowanych w tych obszarach projektów nie jest jednoznaczna. Z jednej strony można łatwo wskazać województwa, w których, m.in. dzięki takiej pomocy nastąpił rozwój mierzony nie tylko według kryterium ogólnego, ale również w poszczególnych wymiarach: społecznym, gospodarczym czy środowiskowym (np. woj. dolnośląskie). Można również wskazać takie obszary, w których pomimo istotnego wsparcia funduszy europejskich, zgodnie z zaprezentowaną w artykule metodyką pomiaru, nastąpił spadek poziomu rozwoju we wszystkich obszarach (np. woj. warmińsko-mazurskie). Z drugiej strony głównym celem europejskich funduszy pomocowych jest zmniejszenie różnicowania między poszczególnymi regionami. Na przestrzeni lat 2005–2014 nastąpił jednak wzrost różnicy w odległościach od wzorca między „najlepszym” a „najgorszym” województwem z 2,961 do 5,185 w przypadku ogólnego rozwoju, z 3,329 do 4,120 w wymiarze społecznym, z 4,680 do 6,293 w wymiarze gospodarczym i z 3,248 do 4,345 w wymiarze środowiskowym. Dodatkowo tylko w przypadku 5 z 18 wskazanych w artykule wskaźników, przy pomocy których badano rozwój społeczno-gospodarczy, nastąpił spadek poziomu różnicowania (mierzony jako iloraz odchylenia standardowego i średniej arytmetycznej) ich

wartości między poszczególnymi województwami: w przypadku liczby ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych na 100 tys. mieszkańców – z 18,53 do 16,94%, w przypadku nakładów inwestycyjnych na jednego mieszkańca – z 26,56 do 23,81%, lesistości – z 23,12 do 22,79%, w przypadku odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków – z 14,67 do 10,50% oraz w przypadku udziału produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem – ze 148,11 do 95,77%. W przypadku pozostałych 11 wskaźników nastąpił wzrost poziomu zróżnicowania w kształtowaniu się ich wartości w poszczególnych województwach, m.in. z 47,10 do 152,53% w przypadku poziomu recyklingu odpadów opakowaniowych. Oznaczać to może, że poszczególne województwa w zależności od lokalnych możliwości i uwarunkowań lokowały realizację projektów w zupełnie inne obszary. W związku z tym przedmiotem dalszych pogłębiowanych badań w zakresie wykorzystania funduszy europejskich do wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego województw w Polsce powinna być szczegółowa analiza obecnej sytuacji społeczno-ekonomicznej tych jednostek, diagnoza potrzeb i możliwości w zakresie absorpcji środków unijnych oraz wskazanie kluczowych obszarów, zapewniających efektywne wykorzystanie takich środków dla rozwoju omawianych regionów.

Bibliografia

- 10 lat Polski w Unii Europejskiej z perspektywy Ministerstwa Finansów*. Ministerstwo Finansów, 2014. Pobrane z: www.mf.gov.pl/documents/764034/1161625/10latwUEwww2.pdf (24.11.2017).
- Czyżycki, R. (2012). Badanie rozwoju społeczno-gospodarczego województw – wpływ metodyki badań na uzyskane wyniki. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu*, 42. <http://strateg.stat.gov.pl> (24.11.2017).
- <http://www.mapadotacji.gov.pl/projekty> (24.11.2017).
- <http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/unia-europejska/transfery-finansowe-polska-ue> (24.11.2017).
- Jankowska, A. (2005). *Fundusze Unii Europejskiej w okresie programowania 2007–2013*. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.
- Kłóska, R. (2015). *Innowacyjność jako determinanta rozwoju regionalnego w Polsce*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Projekty zaakceptowane w latach 2000–2003 do realizacji ISPA* (2004). Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Pobrane z: <http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-zagraniczne/archiwum/ispa/informacje-o-projektach-fundusz-ispa---strony-www> (24.11.2017).
- Szlachta, J. (2000). *Polityka regionalna Unii Europejskiej*. Warszawa: Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA).
- Szuszman, M. (2010). *Fundusze unijne od podstaw (2007–2013), Przewodnik metodyczny*. Włocławek: Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna.

THE IMPACT OF EUROPEAN FUNDS FOR SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF POLISH REGIONS

Keywords: Structural Funds, European Union, regional development, efficiency

Summary. The paper presents the results of research on the degree of dependence between the value of voivodship projects co-financed by EU funds within the framework of the 2007–2013 financial perspective and the socio-economic development of these voivodships. The significance of the investment area for development of individual regions not only in general but also in social, economic and environmental dimensions was also assessed.

Cytowanie

Czyżycki, R. (2017). Wpływ funduszy europejskich na rozwój społeczno-gospodarczy województw w Polsce. *Ekonomiczne Problemy Usług*, 4 (129), 77–87. DOI: 10.18276/epu.2017.129-07.